

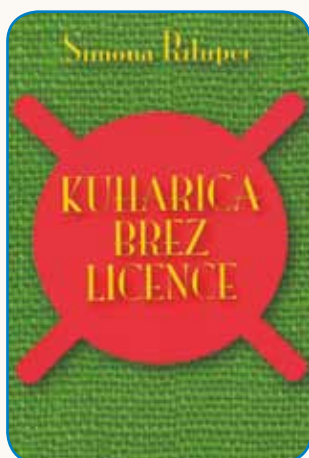
Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 13. avgusta 2020 - Leto XXX, št. 33

Pohod iz Sakalovcev do Malega Triglava v Andovcih

*Paupek ma v Gornji Petrovcaj ...
stran 4*

*Kaulak bi zopojdo »Zemlo«
stran 8*

*Avstrijski cesar se je s konjami slovenski pogučavo
stran 9*

POHOD IZ SAKALOVCEV DO MALEGA TRIGLAVA V ANDOVCIH

V svojem življenju mora vsak Slovenec vsaj enkrat splezati na goro Triglav, pravi stari slovenski rek. Mi, Sakalovčani smo izbrali tokrat krajšo in lažjo pot do

slovenske pesmi in skupaj smo peli: »Mi Slovenci, mi se ne prodamo ...«. Smo dokazali, da vrstice te pesmi res držijo, saj je bila najstarejša udeleženka stara 81

let, najmlajša, ki se je udeležila pohoda, pa le 1 leto. V naše največje veselje smo našli veliko gob, med njimi tudi velike jurčke. Zato je čas hitro bežal in ob pol dveh smo že dosegli Verico, kjer smo malo počivali in jedli sladoled ali popili nekaj hladnega. Obiskali smo tudi razgled-

Pot je vodila po starih kolovozih

let, najmlajša, ki se je udeležila pohoda, pa le 1 leto. V naše največje veselje smo našli veliko gob, med njimi tudi velike jurčke. Zato je čas hitro bežal in ob pol dveh smo že dosegli Verico, kjer smo malo počivali in jedli sladoled ali popili nekaj hladnega. Obiskali smo tudi razgled-

V Andovcih so nam zakurili peč, da smo spekli klobase

S člani andovskega društva

prijetno popoldne, veliko se pogovarjali in tudi pekli na žaru. Okolico Andovske domačije so preplavile prijete vonjave, nam so se pa cedile sline, saj smo po pohodu bili pošteno lačni. Vse generacije so se počutile zelo lepo. Po večernem druženju smo se dogovorili, da naredimo tradicijo in smo že zdaj povabili člane andovskega društva v Sakalovce.

narodnega ponosa Slovenije. Slovenska narodnostna samouprava Sakalovci je organizirala 1. avgusta pohod do Malega Triglava v Andovcih.

Kljub toplemu, soparnemu vremenu so se pohodniki odpravili navdušeni, bilo nas je okrog dvajset, med nami so bili otroci, mladi, člani srednje generacije in celo upokojenci. Pot ni bila neznana, saj so nekoč ljudje po njej vozili drva iz porabskih gozdov. Med potjo so člani starejše generacije oživljali svoje spomine in pripovedovali zgodbe o dobrih starih časih. Med sprehajanjem so zadonele stare

Člani sakalovske slovenske samouprave, Jože Illés, Lilla Bugán in Laci Nemeš, ki so dali pobudo za pohod

ni stolp, ki stoji na Katalininem bregu. Občudovali smo panoramo na vse štiri smeri neba.

V Andovce smo nadaljevali pot z avtobusom. Tam nas

(Slika na 1. strani: Sakalovčani in Andovčani pri Malem Triglavu.)

Noémi Illés

Pod Srebrnim brejgom ...

... se turizem po nauvom vcejlak ovak razmej. Tau pa vse zavolo ene ministrice, stera prejk ma paverstvo. Ranč tisto, stero je inda svejta prejk tisti gospaud emo, ka je na velki pomogo Slovensko kmetijo na Gorenjon Siniki gorpostaviti. Depa k tistoj gospej nazaj demo. Včasim, ka na teveni od nouvi korona beteznikov vözglasijo, je ta ženska na redej gé. Od nje pa korupcije se na velki dojdava, guči pa eške kaj drugo ranč tak. Ka je bilau, ka aj bi se zgodilo? Najprva je v eni velki vinski zemenici bila, njive embleme na sebi mejla, na konci pa se eške v njivi reklami nut najšla. Tau se tak ne dela! se je na velki čülo. Malo za tem je vöprišlo, ka so njoj na maurdji za tri dneve hotel vöplačali. Depa eške dva sina je s seuv mejla. Znauva se je čülo, tau se tak ne dela! Vse tau so novinarage s slovenske televizije vönajšli. Najprva vse poglednemo, ka malo dale, nazaj do nji prijdemo, do novinarov.

Najprva poglednimo k tistim velkim, steri vino delajo, zapravga pripouvajo. Tam so gospa ministrica nej samo reklamo delali. Hotel za njeno držino njoj je ta firma, velka zemenica, vöplačala. Gda je afera vödvarila, je že na drugi den za nazaj una plačala. Depa kesno, novinarage so tau tō vönajšli. Na mordji, tam njoj je varaš Izola vöplačo, so tō račune vöporavnali. Samo, aj se ne vidi, ka sta njeniva sina z njau v hoteli bila. Kakoli obrnémo, lažali pa norili so. Gospa zagnauk nika ne gučijo, ka na dopusti počivajo. Najbole nauvo pa tau gé, ka policija že tō začnila informacije vküper nabejrati. Novinarage pa tadale kopajo, če eške nin kaj zašnofajo, nin kaj vönajdejo.

Zdaj pa, kak povejdano, par rejči od novinarov trbej prajti. Najbole prejnje pa njegvi ministri ne marajo. Zaprav ne marajo tiste, steri ne plejšejo po njivi nautaj. Zato od nji vejo prajti, ka so neprofesionalni, tendenciozni, komuništarge, odane duše pa vse takše na nji gor obejsijo. Minister za kulturo njim je eške manjake talo, steri za dobre pejneze samo gabele kumas držijo. Kulturni delavci ranč od toga ministra škejo, aj s stauca gorstane pa odjde. Zavolo toga vsega so več nej samo novinarage lagvi, lidge so tō takši gratali, ka ji radi nemajo. Ka zdaj naprajti, se leko stoj pita.

Velki dramatik pa intelektualec Bertold Brecht je gnauk od toga tak povedo: »Če se glavašom njigvi lidgé ne vijdijo, aj lidi vöminijo.«

Sto de koga vöminiu, de se eške vidlo, depa z zemenicami smo eške nej zgotovili. Kak smo že gnauk pisali, v Sloveniji telko vina gé, ka ne vejo, kama z njim. Ena velka zemenica, nej daleč vkraj od tiste z afero gospe ministrice, de na Talansko milijon litrov vina odpelala. Ja dobro ste taprštelj 1 000 000 litrov. Tam do vino destilejrali. Pa nede palinka vöprišla, industrijski alkohol do delali. Ja, bečke sprazniti trbej, ka za nauvi mošt pa po tejm za vjno se mesto narejdi.

Ka de se s tistin vijnom godilo leta 2021, tau eške niške ne vej. Leko de tak, aj nauvi ali stari minister za kmetijstvo kulak zemenic ojdi pa reklamo za vjno dela, aj Slovenci več pidjejo, ka tak njim pomorejo. Po tejm de se zglaso minister za zdravdje, ka piti je nej zdravo gé. Minsiter za kulturo de tumačo, ka pidje se lako, depa kulturno pidje. Pa do znauva protesti, aj se dun zgučijo, če leko ali ne smejo piti. Tau slejgnje je nikšna humoristična projekcija bila, moja fantazija.

Srebrni brejg se samo narajji smidje pa si svoje brodi.

Miki Roš

Po treh desetletjih spet katalog o Muzeju Avgusta Pavla

»S preoblikovanjem stavbe t. i. 'štajerske hiše', ki se nahaja v ulici Hunyadi pod številko 6 in ki je bila nekoč bivališče avstrijskih sodelavcev tovarne kos, se je 29. aprila 1983 odprl Lokalnozgodovinski in narodnostni muzej v Monoštru,« lahko o ustanovitvi monoštrske muzejske ustanove preberemo na 5. strani trijezičnega kataloga, ki je letos junija izšel v tisoč izvodih. Okusno oblikovana publikacija (delo družbe Virtuart Kft.) se prične prav s predstavitvijo zgodovine monoštrskega muzeja, ki so ga ob stoti obletnici rojstva Avgusta Pavla, leta 1986, poimenovali po prekmurškem rojaku.

»V osemdesetih letih so katalog izdali celo dvakrat. Le-ta pa več sploh nista aktualna, ker od takrat postavljenih razstav ne stoji več nobena,« nam je začela pripovedovati urednica najnovejše izdaje Piroška Molnár. Bivša direktorica Mestne knjižnice in muzeja Ferenc Móra je še dodala, da je bila ustanova v preteklih sedmih letih deležna temeljite prenove, čas torej ni bil primeren za pripravo kataloga.

»15. februarja 2019 smo odprli razstavo o zgodovini monoštrske industrije, tako je bilo dokončanih vseh pet naših prostorov za stalne razstave,« je dejala poslavljajoča se direktorica in dodala, da se niso več potegovali za nove interaktivne naprave ali nadaljnjo obnovo, temveč so se na razpis programa Ágostona Kubinyija pri Ministrstvu za človeške vire (EMMI) prijavi-li z načrti za katalog.

»Nismo si prizadevali le za predstavitev stalnih razstav, temveč smo želeli obiskovalce seznaniti tudi z zgodovino Monoštra, delovanjem Avgusta Pavla in

preteklostjo samega muzeja. Prikazali smo še ozadje posameznih razstav: v katalogu lahko beremo o načinu življenja Sloven-

László Gueth. »Monošter je mesto treh narodnosti, ki živijo ob stičišču treh meja. Vse te skupnosti so prisotne v vseh dejavnostih

»Katalog je izšel tudi v jeziku tukaj živečih narodnosti,« je podčrtala bivša direktorica muzeja Piroška Molnár

cev, zgodovini tovarn v Monoštru in dogodkih med monoštrsko bitko. Pri tem smo seveda uporabili gradivo, na podlagi katerega so stalne razstave nastale,« smo izvedeli od urednice publikacije, ki vsebuje tudi opis oglednega depoja v kletnih prostorih in razstave o

in ustanovah v mestu,« je vzroke za trijezičnost našela Piroška Molnár in dodala: »Del obiskovalcev prihaja iz tujine. Učenci iz porabskih narodnostnih šol so dobrodošli gostje v našem muzeju, v prvi vrsti na muzejskopedagoških delavnice. Trudimo se pri-

Predstavitev slovenske etnološke razstave z besedilom in slikami

lončarski tradiciji pokrajine v nadstropju poslopja. Sestavljalci besedil so se trudili, da bi knjižica služila tudi kot vodnik po razstavah in posredovala čim več informacij.

Katalog obsega 64 strani in je opremljen s fotografijami Istvána Tátraija oziroma arhivskimi posnetki. Prevod v slovenski jezik je prispevala Martina Zakoč, v nemščino je besedila prestavil

lagoditi tudi jezikovnim potrebam svojih obiskovalcev.«

Sodelavci muzeja so katalog razposlali vsem organizacijam in ustanovam, ki lahko usmerijo čim več ljudi v Lokalnozgodovinsko in slovensko narodnostno zbirko Avgusta Pavla - tako tudi Zvezi Slovencev na Madžarskem. »Kot prva ga je dobila naša upraviteljica Mestna

občina Monošter, ki nam je v vsem v pomoč. Poslali pa smo izdajo tudi partnerskim ustanovam pod okriljem sombotelskega Muzeja Savaria, septembra jo dobijo vse okoliške šole. In seveda bomo celotno gradivo naložili še na različne spletne strani,« je objasnila bivša direktorica in dodala, da se trudijo tudi v času epidemije pritegniti čim večje število obiskovalcev.

»Načrtujemo še izdajo brezplačne zloženke, ki jo bomo razposlali turističnim ponudnikom. To bo krajša, toda kljub temu trijezična in barvna inačica knjižice,« je o načrtih povedala Piroška Molnár in izpostavila, da bo katalog možno tudi kupiti. »Cena bo simbolična in si ga bo lahko vzel seboj vsak, ki se ne zadovolji z zloženko oziroma informacijami

na svetovnem spletu.«

Sodelavci muzeja so večji del natečajnih sredstev porabili za katalog, menijo namreč, da se takšna priložnost ponuja le redko. »Iz preostale vsote načrtujemo izdajo delovnega zvezka o monoštrski bitki za starostno skupino 10-18 let, nedavno pa smo sestavili podobno gradivo tudi o zgodovini industrije. Naša največja bodoča naložba bo izgradnja klimatsko-ogrevalnega sistema na vseh štirih etažah stavbe, prijavi smo se prav tako na razpis v programu Ágostona Kubinyija.«

Od izdaje natisnjenega gradiva in nalaganja informacij na splet pričakujejo sodelavci porast števila obiskovalcev v monoštrskem Muzeju Avgusta Pavla, ki ob petih stalnih razstavah goste vabi tudi z občasnimi razstavami.

-dm-

19. mednarodna likovna kolonija v Monoštru

V Slovenskem kulturnem in informativnem centru v Monoštru se je v ponedeljek začela 19. mednarodna likovna kolonija. Na koloniji, ki jo že tradicionalno organizirajo Zveza Slovencev na Madžarskem, Galerija - Muzej Lendava in Občina Monošter sodeluje 10 umetnikov iz Madžarske in Slovenije (Igor Banfi, Barbara Kastelec, Csuta György, Ferenc Király, Kovács Ferenc, Lipovics János, Vanyúr István, Endre Göntér, Maria B. Raunio, Svetlana Jakimovska Rodić).

Ob svojem ustvarjalnem delu se bodo udeleženci tudi letos spoznavali s kulturno dediščino slovenskega Porabja in mesta Monošter. Strokovni vodja kolonije, ki bo trajala do 16. avgusta, je Feri Gerič.

MS

PREKMURJE

Štrejka

Meseca majuša 2001, se prvi skor pred 20. leti, sta predsednika vlad Slovenije in Madžarske, Janez Drnovšek pa Viktor Orbán, na Hodoši slavnostno odprla novo železniško povezavo med sosednima rosagama. Štrejka, duga 43,5 kilometra, od toga 24,5 v Sloveniji, ma fontoški tau pri gospodarskom sodelovanji med rosagama, pa nej samo med njima, vej pa se je na té način do konca napravo túdi peti panevropski koridor, steri vodi od Benetk prejk Trsta, Kopra, Ljubljane, Budimpešte in Bratislave do Lvova.

Znamo, ka ta štrejka déna Vogrsko od Sobote prejk Goričkoga. V lendavskom konci, gé žive velki tau pripadnikov madžarske narodnosti, so nej bili tak veseli, ka se je vödabrala glyj ta trasa. In tak že duga lejta gučijo, ka bi trbelo napraviti ške štrejko Beltinci-Lendava-Rédics. Pred kratkim so si o tom gučali túdi med obiskom Jerneja Vrtovca, slovenskoga ministra za infrastrukturo, steri se je v Budimpešti srečo z madžarskim ministrom za zvünešnje zadeve Pétrom Szijjártóm in ške z ministron za inovacije in tehnologijo Lászlóm Palkovicsom. Vrtovec je ške raztolmačo, ka bi ta nauva štrejka leko bila fontoška túdi za Luko Koper, stera šké pauleg Böltinec napraviti eno velko skladišče (raktár).

Ovak pa so se ministri pogučavali túdi o projekti daljnovoda Cirkovce-Pince, s sterim bi vzpostavili túdi prvo meddržavno elektroenergetsko povezavo. Z deli na tom projekti naj bi začnili že meseca septembra. Pauleg toga sausedniva rosaga planerata ške, ka se napravi plinovod Nagykanizsa-Kidričevo, s sterim bi Slovenija dobila dostop do skladišča zemelskoga plina na Madžarskom, Madžarska pa bi te leko kipüvala plin túdi iz Italije.

Silva Eöry

Simona Rituper - Marta iz Prekmurja, pisateljica in túdi pravница

Paupek ma v Gornji Petrovcaj zakopani

Brodím, ka Simono Rituper dosta lüstva v Porabji pozna, ške najbolje varaške in števanovske ljudske pevke, stere je duga leta vodila njena mama Marija. »Najprva bi rada pozdravila vse, sploj pa tiste, steri me poznajo. Ge sam rada odila v Porabje, zatau ka mi je tam furt fajm bilou, tak kak če bi šla na počitnice. Gda je oča Kalman že malo starejši biu, sam sploj rada šla z njima, ka sam te túdi auto vozila. Te je mama samo ške v Števanovce odila. Ges sam njiva, pa túdi našoga psa, Polonco, tam dojdjala, pa sam se v Monošter odpelala, ge sam te küpila kakšno piti pa neka malo za grizti. Gda sam prišla nazaj, sva z očom poslušala, kak so ženske na vajaj spejvale,« mi je prva raztolmačila sogovornica in ške cujdala žalostno novico, ka se je Polonca letos na spertoletje »poslovila od nas, tak ka je zdaj velka žalost pri našom rami. Pokopali smo jo doma, na dvauri.«

Simona Rituper žive v Murški Soboti, v rami, v steroga se je njihova držina preselila iz Gornjih Petrovec te, gda je ona bila stara štiri lejta: »Že duga lejta živem v Soboti, ali ge furt tak pravim, ka mam paupek v Gornji Petrovcaj zakopani. Gda smo mi ram zidali, sam ges nej brodila na tau, ka mi s Petrovec odidemo. Te pa smo se samo en den spakivali in šli. Lekar je pau mojoga srca tam ostalo. Ške gnesden se dosta ta vozim, tam pauleg igrišča pri šauli je ena takša točka, kama odím sejdat. Tau je plac za mojo meditacijo. Ges furt pravim, ka sam nej samo Sobočanka, liki túdi Goričanka.«

V nauvom rami jo je bilou prva trno straj. S sestro Editó, stera je osem lejt starejša od nje, sta daubili vsakša svojo ižo: »Tak se je gnauk zgaudilo, ka me je bilou tak straj, ka sam nej vüpala do sronjeka titi, liki sam se rajši pocükala v eno plastično posaudo, v steró

sam prva barvice mejla. Kak dete sam rejsan mela velke straje, sploj gda sam sama ostala v rami.«

V vrtci ji je v začetki túdi nej

Mala Simona

Marta iz Prekmurja

biou fajm, vej pa je že prvi den nevole mela, in tau zavolo toga, ka je sira nej stela gesti. Gda je prišla domau, je oči pravla, ka more sir küpiti, ka

Polonco vsi pri Rituperovih pogrešajo

de doma »trenerala«. In se je pršikalo, tak ka se je navčila gesti sir. Že vrtec je nej biu daleč vkraj od njihovoga rama, šaula pa stogi čista pauleg, vej pa igrišče gleda na njihovo vilico: »Ta naša, drüga soboška šaula, je ške tistoga cajta nej bila tak prenovlena, kak je gnesden. Stara zidina je bila kak ena stara graščina. Dobro se ške spaumnim svojoga prvoga šolskoga dneva, gda sam bila tak

važna kak marela. Oča mi je küpo eno velko taško, na stero je na velko gor napiso, Simona.«

Po zgotovleni osnovni šauli je

šla naprej na gimnazijo. Tú si je zapaumnila, pa nej po dobrom, enoga profesora, steri je njeni spis trno lagvo oceno, in tau z -1. Ona pa je slovenski gezik trno rada mela in je že v osnovni šauli rada pisala: »Ges sam bole čustveni pisec, njemi pa se je nej vido té stil pisanja. Več kak tri sam pri njem nikdar nej dobila, tak ka sam zavolo toga travme mejla. Skor mi je vničo moje senje, ka bi gratala pisateljica. Na srečo sam v drügom letniki dobila drügo profesorico, stera je stela, ka sam svoj prvi spis pred cejlím razredom naglas

preštela. Ona je rada klasične romane štela, tak ka so ji romani Victorie Holt nej bili glyj pri srci. Vseeno pa mi je kompliment dala, gda je pravla, ka je istina gé, ka pišem kak Victoria Holt, ali vseeno se tau, ka napišem, dobro štej.«

Čiglij jo je slovenski gezik trno zanimo, se je vseeno nej odlaučila, ka bi tau študerala, liki se je vpisala na pravno fakulteto v Maribori, gé je diplomerála iz

mednarodnoga gospodarskoga prava: »Po istini sam sploj nej znala, ka bi študerala. In te je en den pajdašica pravla, ka ona dej na tau fakulteto na sprejemni izpít, pa sam šla z njauv. Po zgotovljenom študiji sam se eno leto zaposlila na biroviiji, ali sam gor prišla, ka je tau nej za mene. Mela sam ške več slüžb, od leta 2007 pa sam kak pravni-ca redno zaposlena v pravno-kadrovskom oddelki Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije v Murški Soboti. Leko povem, ka je pravo za mene vir preživetja, zadnja leta pa se dosta spravlam s pisanjom, pa ške enimi drügimi rečmi.«

Do zdaj je vödala štiri knjige. Prvo, leta 2012, je pred bralce prišo roman z naslovon Kuharica brez licence. Tau je nej, kak jih dosta lagvo brodi, küjarska knjiga, liki je tau knjiga, v steró je glavni lik birovska, stera ške küjarca gratati. »Leko povem, ka je cejla zgodba nej istinska,« pravi o knjigi, v steró je dosta humora, romantike, pauleg toga pa odpejra pitanje, ka smo pripravljeni napraviti za uredničitev svojih senj. Katarinčina božična skrivnost (2014) je prpovest o deklíčni Katarinci, stera si en večer zažele, ka ne bi bila več žalostna. Drobtinice in sirotka (2015) prinaša pogučavanje med pripovedovalko in njeno pajdašico Evo, za zdaj zadnja knjiga, Jezero tišine (2017), pa se leko štej kak popularni roman ali kak samopriročnik za notranjo rast.

Simona Rituper piše túdi svoj blog, na intereti pa ma túdi svoj youtube kanal, na steron te najšli dosta kratkih filmov, v sterih nastopa kak Marta iz Prekmurja. Tau je lik, steri zna furt kaj špajnsnoga po domanje, v prekmurščini povedati. Poglednite, gvüšno te se fejst smedjali.

(Kejp na 1. strani: Prvo knjigo je vödala leta 2012.)

Silva Eöry

Fotografije: osebni arhiv Simone Rituper

PASIJONI NA SLOVENSKEM IN V EVROPI

Pasijon (Jezusovo trpljenje in smrt) je popisan v štirih evangelijih Svetega pisma, v tednu pred veliko nočjo se bere, poje ali igra. Med 13. in 15. stoletjem se je liturgična drama iz cerkve preselila pred cerkveni vhod. V 17. in

predstave so uprizorili v letih 1936, 1999, 2000, 2009 in 2015.

Leta 2009 sem se podpisala z ekipo slovenskih oddaj Madžarske televizije imela priložnost udeležiti predstave pasijona v Škofji Loki.

O dogodku sem poročala s slikami in besedilom v porabskem narečju v našem časopisu (*Porabje* 2009, št. 16.). Gledalci *Slovenskih utrinkov* pa so v aprilski oddaji lahko dobili vpogled v procesijo s 13-imi podobami, pri kateri je sodelovalo 800 nastopajočih in 200 organizatorjev.

Leta 2016 je bil Škofjeloški pasijon kot prvi element iz Slovenije vpisan na *Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva*. Za širjenje mednarodne prepoznavno-

objavljanju znanstvenih, strokovnih in poljudnih prispevkov na temo pasijonske

pasijonov v slovenskem etničnem prostoru, v tem primeru na avstrijskem

Prizor Škofjeloškega pasijona: Vhod v Jeruzalem (2009)

dediščine z evropskega in delno tudi domačega prostora. Glavni urednik almanahov je arheolog Loškega muzeja mag. Jože Štukl, odgovorni urednik pa muzikolog dr. Franc Križnar iz kraja Reteče pri Škofji Loki. Knjiga obsega 254 strani, natisnili so jo v 300 izvodih, prinaša prispevke šestih tujih (Francija, Nizozemska, Italija, Belgija, Hrvaška) in

Koroškem. Pasijon iz leta 1818 so Korošci leta 1990 dopolnili z domačo cerkveno ljudsko pesmijo *Liepa roža, mati božja*, ki jo je pelo skupaj s cerkvenim zborom celo občinstvo. Na podlagi te pesmi pa je skladatelj Uroš Lajovic napisal oratorij, glasbeni prikaz Kristusovega trpljenja.

Za širši krog bralcev je zanimiv prispevek Aleša Jana: *Škofjeloški pasijon v slušnem mediju ...* Ob 271. obletnici nastanka Škofjeloškega pasijona, leta 1992, je 271 ustvarjalcev izvedlo pasijon v sporedih Radia Slovenija. V Pasijonskem almanahu je objavljen scenarij s shemo spreveda in risbami rekvizitov. (Na Madžarskem so načrtovali pasijonske igre za leto 2020 izvesti z 2020 nastopajočimi, kar pa je zaradi pandemije koronavirusa odpadlo.) Naslednja predstavitev pasijona v Škofji Loki bo ob 300. obletnici prve uprizoritve – leta 2021. V zvezi s prireditvijo se lahko informirate med drugim preko najnovejše izdaje Pasijonskega almanaha, ki je opremljen tudi z barvnimi slikami.

Besedilo in slike:
Marija Kozar

7. podoba v procesiji: Kronanje (2009)

sti Škofjeloškega pasijona so leta 2017 začeli izdajati *Pasijonski almanah*. Osrednja tema 3. izdaje – ki je izšla z letnico 2019 – je priključitev Škofje Loke in Škofjeloškega pasijona mednarodnemu združenju – *Evropski mreži za praznovanje velikega tedna in velike noči* v tem letu. Zbornik je namenjen

sedmih slovenskih avtorjev. Novost tretje številke so prevodi besedil z mednarodno tematiko v angleščino, daljši strokovni prispevki pa so opremljeni s povzetki v angleškem jeziku. Franc Križnar v svoji znanstveni razpravi *Glasbeni fragmenti k Drabosnjakovemu Pasijonu* opozarja na kontinuirano prisotnost produkcije

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Od leta do leta je več ambrozije

Eden najboljši poznani plevel je ambrozija (parlagfű), vejn zato, ka največ kvara nam dela, pa nej samo na njivaj, dosta, dosta več trpljenja tistim, steri alergijo majo na tau rastlino.

V Evropo, tak na Vogrsko tō, so go s sildjom pripelali, zato ka ambrozija je v Severni Meriki avtohtona rastlina. Pri nas v Železni županiji se je dosta sledkar pokazala kak na drugom tali Vogrskoga. V Porabji pa še kasneje, sprvoga smo samo šteli pa po televiziji gledali, ka za rastline je tau. Pomalek, od leta do leta se je vsigdar na vekšom tali začnila ambrozija širiti, najprvin samo kaulak Varaša, sledkar pa že po vasaj tō. Semen od edne vesi do druge vesi najboljša tak pride, ka mašini, steri kosijo bankine, ga torijo kaulakvrat, vsepovsedik, gde delajo. Depa ranč tak s pejskom, s šaudrom tō pripelajo semen. Tau semen sledkar vōpožene, ma se zgoditi, ka samo za trideset lejt, če nejso taši pogoji, ka njema pašejo. Če se ne pokosi, gda vōpožene, te od mejtra do dva mejtra visiko zraste rastlina. Vleti, tam na začetki julija, začne cvesti, pa tau tak nagnauk vpamet vzemajo tisti, steri alergijo majo. Leko ka v krajini sploj nega ambrozije pa itak dosta lüstva se mantra, tau je zato, ka cvetlični pra z vetrom več kak stau kilometrov se tanese.

Tam gde začne ambrozija rasti, se težko rejšimo od nje, zato ka je fejst odporna na vsefele strupe, proti mrazi pa süče. Še tak se težko branimo, ka zakon vōpovej, ka vsikši na svojom grūnti mora ambrozijo dolapokositi ali go ovak vničiti.

Karči Holec

Pasijonski almanah 2019/3

18. stoletju se je razvila v pasijonsko procesijo na mestnih trgih, s sto do dvesto nastopajočimi in množico gledalcev. Besedila v latinščini so zamenjali narodni jeziki, igra se je dopolnila s svetopisemskimi zgodbami. Najstarejša ohranjena evropska režijska knjiga in najstarejše ohranjeno dramsko delo v slovenščini je *Škofjeloški pasijon*. V 18. stoletju ga je sestavil loški kapucin pater Romuald - Lovrenc Marušič. V staro-loškem narečju napisanih 869 verzov v 13-ih podobah (Raj, Smrt, Gospodova zadnja večerja, Samson, Krvavi pot, Bičanje, Kronanje, Glejte človek, Kristus na križu, Hieronim, Mati sedem žalosti, Skrinja zaveze, Božji grob) uprizarja Jezusovo trpljenje in smrt. Procesija se zaustavlja na določenih točkah srednjeveške Škofje Loke. Prva izvedba je bila prirejena 11. aprila 1721. Enkrat letno so ga izvajali do leta 1751. Nadaljnje

OD SLOVENIJE...

Turistični vodniki so brez dela

Poleg številnih ponudnikov turističnih namestitev, prevoznikov, turističnih agencij ter drugih pomožnih in vzporednih dejavnosti so zadnjega pol leta praktično brez prihodkov tudi turistični vodniki z licenco. Zaradi pandemije so vse velike turistične agencije za leto 2020 odpovedale vse turistične ture po Sloveniji, kar je hud udarec za turistične vodnike, so pojasnili v Združenju turističnih vodnikov Slovenije. Veliko turističnih vodnikov razmišlja, da bi se kljub odličnemu opravljanju svojega dela preusmerili v drug poklic ali dejavnost, iščejo namreč druge možne rešitve. Gregor Zupan iz Združenja turističnih vodnikov opozarja, da bodo brez dela ostali mnogi visoko izobraženi in usposobljeni turistični delavci. »Gre za šolane in iznajdljive ljudi, ki so vajeni stika z domačini in tujci, so vajeni imeti informacije in iskati rešitve. Ne bojim se, da bi vsi ti ostali na cesti in lačni. Bolj me skrbi, da se dogaja negativna selekcija. Najspodobnejši in najprodornejši se lotijo drugega dela, ostali bodo ostanki,« meni Zupan.

Zdravstvena kriza povzroča težave tudi gasilcem

Zdravstvena kriza je močno oklestila proračune prostovoljnih gasilskih društev, ki jih je v Sloveniji 1341 in imajo skupno 164 tisoč članov. V letošnjem letu so gasilska društva med drugim načrtovala nakup približno 200 vozil v vrednosti 20 milijonov evrov. Poveljnik Gasilske zveze Slovenije Franci Petek je opozoril, da so prostovoljnimi gasilcem odpadli številni prihodki. Prireditve, predvsem gasilske veselice, na katerih gasilci zbirajo dodatna sredstva za nakup opreme, so zaradi epidemije koronavirusa odpovedane, zato bodo imela gasilska društva približno 40 do 50 odstotkov manj denarja.

Udeležili sva se Mladinske poletne šole

Največ dijakov ne mara nobene šole, predvsem poleti. Toda s sestro sva se zelo razveselili, ko je najina botra, Brigitta Soós, ki dela na Generalnem konzulatu v Monoštru, predlagala, da se udeleživa Mladinske poletne šole v Ljubljani, ki jo organizirata Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik. Februarja sva se prijaviili s pomočjo najine botre na razpis. Hvala bogu sva dobili štipendijo, toda zaradi koronavirusa je letos potekal pouk na spletu. Zato sva uporabljali aplikacijo Zoom in dobro internetno povezavo za pouk.

Zakaj se poleti učiva slovenščino?

Ker imava radi Slovenijo, slovenski jezik, kulturo in gastronomijo. Mislili sva, da bo poletna šola enkrat-

Jaz sem bila v 2. skupini.

Moji sošolci so bili iz Francije, Italije, ZDA, Turčije in iz Rusije. Rada sem imela lekcije in mojo učiteljico, ki je bila zelo prijazna. Pouk se je začel ob 9. uri in končal ob 12.30. Vedno sem uživala na učni uri. Naučila sem se veliko novega. Ob učnih urah so bili večerni programi. Ti so bili zelo zanimivi in razburljivi. Najbolj všeč mi je bil kuharski izziv, kjer smo kuhali mlince. Bila sta mi zelo všeč ta dva tedna. Imam zelo lepe spomine. Žal mi je, da nismo bili v Ljubljani. Ampak upam, da se bomo naslednje leto videli z mojimi sošolci in z organizatorji poletne šole tudi osebno v Ljubljani.

Jázmin Illés

na priložnost seznaniti se z drugim življenjskim stilom in z novimi prijatelji.

Kakšen je bil pouk?

Sestro Jázmin (z leve) v noši sakalovske folklorne skupine, v kateri že več let pleševa

Po uvrstitvenem testu smo bili razdeljeni v 6 različnih skupin. Prva skupina ni nič razumela slovensko, 5. skupina pa je največ govorila in znala. V 6. skupini so bili dijaki iz ZDA in so imeli pouk popoldne.

Bila sem v 4. skupini. Vsak začetek je težak, zato sem tudi sama imela na začetku probleme. Moji sošolci so bili iz Srbije, in so se že večkrat udeležili poletne šole. Ker oni govorijo tudi drugi slovenski jezik, bolj znajo slovenske besede. Ampak hitro sem nadoknabila svoj zaostanek, ker smo veliko ponavljali spregatve glagolov in sklanjatve samostalnikov. Bilo je enostavno si zapomniti slovnico, ker smo se vse učili zelo sistematično in podrobno.

Kaj smo se naučili?

Moja učiteljica je dala velik poudarek komunikaciji, zato smo se veliko pogovarjali o vsakdanjih temah. Naučili smo se različne frazeme, da bi znali bolje izražati naše misli. Razširjali smo naš besedni zaklad s pomočjo tematiziranih tekstov, npr. o mobingu, o gasilskih veselicah, o Sloveniji...

Vsak dan smo morali narediti domače naloge, meni je bilo zelo všeč, ko smo morali napisati časopisne članke za

Poletnik, časopis Mladinske poletne šole. Pripravili smo izmišljen intervju sami s sabo in si zamislili, da smo v nečem najboljši na svetu. *Kaj smo delali po večerih?*

Tudi to smo se naučili ob jeziku, ker smo zvečer igrali kviz o Sloveniji. Dvakrat smo gledali slovenske filme: Gajin svet in Ne pozabi dihati, ki sta bila napeta. En dan smo se spoznali z Muratom in Josem, ki sta slavna slovenska pevca. Lahko smo jima postavljali vprašanja, onadva pa sta zapela nekaj pesmi.

Kaj mi je bilo najbolj všeč?

Po najinem mnenju je bil vikend izziv najboljši program, morali smo kuhati mlince. V kratkem filmu sva s sestro pokazali, kako sva naredili to tradicionalno slovensko hrano kot prilogo tipični madžarski jedi, gobovemu golažu iz jurčkov in lisičk, ki ga pogosto jemo mi, Porabski Slovenci. Zelo sva se veselili, ko sva zmagali v tem tekmovanju, saj sva tudi najin film pripravili spretno.

Katera je tista beseda, ki nama zdaj pride na misel?

Potrdili in Poletnik sva dobili po pošti

Tudi večerni programi so bili zanimivi, ker so v njih sodelovali vsi udeleženci. Ali veste, da je bilo najbolj popularno ime v Sloveniji leta 2019 Luka in da je potica okusna tudi brez orehov ali maka, če jo jemo z ocvirki, pehtranom ali s šunko?

Zahvala. Zahvala za ta dva čudovita tedna, za ogromno znanja, ki sva ga pridobili od najine prijazne in pametne učiteljice. Hvala tudi za pomoč najini botri, za možnost, za štipendijo in za nepozabne spomine.

Noémi Illés

Slovenski penzionisti so kljub virusi aktivni

Drüštvo porabski slovenski penzionistov je nej dugo nazaj, 6. juliüša, pozvalo vküp svoje penzioniste na reden djilejš, gda je med drügim predsednica Klara Fodor račun dala od dela v 2019. leti, vodja gazdüvanja Margita Korpič pa od gazdüvanja. Zatau je na volilnom djilejši že samo od 1. januara do 26. juliüša 2020 dala račun od dela pa gazdüvanja. Objavlamo vekši tau njenoga poročila.

»1. januara nas je v drüštvi bilau 96 penzionistov, gnes nas je pa 95. Med tejm je nota stau pilo 6 mladi penzionistov, sterim smo fejs radi. Žau, zavolo starosti je vöstanilo 6, Irinka Dončec v Slovenskoj vesi nas pa na žalost navekoma töj njala. Naj počiva v mirej!

Letošnji Plan programov smo že lani v djeseni pripravili zatok, ka v novembri trbej dati nota natečaje (pályázat) za letno delo pa razne projekte, programe tak na Vogrskom kak v Sloveniji. Od tistoga mau smo ga večkrat pilili, v juniüša pa redno prejk naprajli, aj svoje planirane programe vö leko spelamo prvin, kak nam COVID-19 znauva dola stavi normalno življenje. Etak smo vse do konca leta planirane programe nota djáli od juliüša do konca oktobra. Té program so dobili vsi penzionisti na rednom djilejši, zvöjn toga smo ga nota dali djasti v novine Porabje (št.30). Če trbej, mo tadale zmišlaval, prejk redli programe, depa če de rosag znauva prisildjeni dola staviti prireditve, té moramo tisto tö porazmeti, ka je najvekešo vrejdnost zdravdje, sploj pa v naši lejtaj.

Za letos mamö v plani 23 svoji programov. Do 10. marcüša smo redno leko delali, potistim smo pa pauleg koronavirusa samo prauti konca juniüša leko začnili znauvič. Med tejm časom smo samo 6 mlajši penzionistov vöjpali večkrat vtjüp pozvati na paversko delo v Varaši, zatok aj leko pripauvamo tikvi z guškici v lupinjaj. S tejm želimo gora držati in

dašnje paversko šego, löjpanje tikvini guškic. Iz programov smo z danešnjim vred že 11 vöspelali. S toga je vodstvo melo 3 djilejše, aj podraubnoma pripravi program

2018-oga leta za štiriletni mandat izvoldjeno 11-člansko predsedstvo

me, meli smo 3 veltje programe, na stere ste furt vsi posaba bili pozvani. Tau so: Slovenska fašenska povorka v Monoštri s pomočtjauv Drüštva penzionistov Rogošovci pa domanje vesi Sakaluwci, gde nas vsevtjüper bilau 180 aktivni. Meli smo Občni zbor ali veltji djilejš z drüžabnim srečanjom v Slovenskom daumi. Moram se ob tej priliki tö trno lepau zavaliti, ka je iz 94 penzionistov prišlo 70, tau je 74 procentov. Gnes nas je ginau telko, 70, gda zvöjn djilejša mamö piknik s športnim programom pa veselico. Meli smo 5 menši programov, tau so bili: spoznavanje Sibijski knjig, zdravstveni tanači za dobro zdravdje, paversko delo s tikvi v Varaši, medgeneracijsko drüženje v tabori v Slovenskom daumi, gde nas je 6 žensk vodilo folklorno, gastronomsko pa rokodelsko delo, dva dni smo meli gastronomsko delavni-

co, gda nas je više tresti penzionistov pice pripravlalo s pomočtjauv küjara na Vzorečni kmetiji pa šefa Razvojne agencije na Gorejnjom Seniki. Iz letošnji programov smo mogli dola prajli izlet v Veszprém, zakoj mi je fejs žau, ka smo že od novembra mau z dostimi lidami delali vküper v Veszprémi, vse smo meli rezervirano.

Vekši tau svoji programov smo meli v Slovenskom da-

umi, zakoj se zdaj tö lepau zahvalimo Porabje d.o.o.-ji pa restavraciji Lipa. Zvöjn svoji programov smo lepau odli, dočas smo leko, k slovenskim mešam v Varaši, na programe Slovenske zveze pa Generalnoga konzulata.

Za veliko vrejdnost držim, ka leko mamö svoj pevski zbor „Rozmaring“, zakoj se vsejm pevkam pa pevcom trno lepau zahvalim, posaba našima mentorici Veri Gašpar pa vodji skupine Marijani Kovač. S pomočtjauv Slovenije od letos leko damö honorar za mentorico, za drügo leto pa predlagam nauwomi vodstvi, aj probajo sprajti honorar za vodjo tö, stera tö dosta bridja pa ceringe ma. Žal, mentorica Vera Gašpar nam zavolo svoji lejt dola prajla tau delo, ka moramo porazmeti. Ostane dočas, ka ne dobimo drügoga. Trno bi radi bili, če bi dobili domanjoga človeka, sto vej včiti spejvanje pa redno gonči

domanjo slovensko rejč. Obečam, ka mo dja sama tö aktivno tadale iskala, če domanjoga nikak ne dobimo, se obrnemo na Goričko.

Dosta aktivni penzionistov mamö, smo steri plešemo, špilamo, popejvamo, vodimo skupine, gastronomske pa rokodelske delavnice.

Našo drüštvo je oprejto, radi delamo vküp tak z mlajši, mladimi, kak z vözraščeni mi, tak z domanjimi kak z lidami v Sloveniji, radi smo, če stoj poštöjva našo znanje s tejm, ka nas pozové vodit kakšno delo, ali vcuj k svojim programom.«

V drügom tali sam račun dala, kak smo gazdüvali. Konkretno tjelko pa s koj mamö letos pejnaze za delo. Po tejm pa na koj pa tjelko pejnaz smo pocerali. Dobro pa lepau smo gazdüvali, pri tejm smo zvöjn natečajov mi sami tö več lejt vcuj pomagali, zakoj se vsejm vküper trno lepau zahvalim tak doma kak v Sloveniji.

»Na konci svojga poročila se v imeni drüštva želim lepau zahvaliti za letošnje delo predsedstvi, posaba podpredsednici Marijani Kovač pa vodji gazdüvanja Margiti Korpič. V imeni predsedstva se pa lepau zahvalim vsejm penzionistom, ka so v našem drüštvi, tistim, steri ste z dobre vaule vzéli tiste programe, ka smo vam ponidili pa vsejm, steri ste nam kakoli malo kaj pomogli pri deli drüštva.«

Prejk novin smo pa fejs hvaležni tistim organizacijam, lidam tö, steri so nam na kakšnokoli formo kaj pomogli. Srečni smo, ka leko mamö svojo samostojno drüštvo, sami pelamo, ravnamo svojo delo, ranč tak se sami brigamo za potrebne finance tö. Nikam se ne držimo vcuj, nikomi smo nika nej doužni. Kak Vogrin pravi, »Ka sküjamo, tisto leko djejmö.«

Klara Fodor
prejšnja predsednica

... DO MADŽARSKE

Večina Madžarov je še zmeraj za euro

Kar 51 odstotkov madžarskega prebivalstva bi podprlo uvedbo evra namesto narodne valute. Za forint je glasovalo 37 odstotkov vprašanih na raziskavi Inštituta Publicus, 12 odstotkov anketiranih ni odgovorilo ali se ni opredelilo. V tem vprašanju je zelo vidna razlika med provladnimi in opozicijskimi volivci. Medtem ko je 66 odstotkov opozicijskih volivcev za uvedbo evra, med Fidesz-ovimi volivci podpira evropsko skupno valuto le 31 odstotkov.

Politični analitiki menijo, da bomo na Madžarskem še lep čas čakali na uvedbo skupne valute, saj za to ni politične volje. Čeprav so levo-liberalne vlade želele državo vključiti v evroobmočje že pred letom 2010 (Medgyessyjeva vlada je nakazala leto 2008, Gyurcsányeva leto 2009), Madžarska ni izpolnjevala konvergenčnih kriterijev. Ko je Orbánova vlada drugič prišla na oblast, je leta 2011 načrtovala prevzem evra v letu 2014. Viktor Orbán je leto kasneje govoril že o tem, da bodo evro prevzeli po letu 2020, zdaj pa vse kaže, da bomo čakali še nekaj let, tudi zaradi visoke inflacije, ki jo izpostavlja tudi poročilo Evropske centralne banke.

Na Madžarskem skoraj ni tujih turistov

V prvih šestih mesecih letošnjega leta so registrirali za 61 odstotkov manj nočitev turistov na Madžarskem kot v enakem obdobju lani, število nočitev tujih turistov se je znižalo za 66 odstotkov, domačih gostov pa za 54 odstotkov. Pomanjkanje tujih gostov so hoteli in penzioni najbolj občutili v Budimpešti in ob Blatnem jezeru. Junija je Budimpešto obiskalo za 98 odstotkov manj tujih gostov kot v enakem mesecu lani, tudi na Blatnem jezeru je bila le desetina gostov iz tujine.

Julij in avgust kažeta lepšo sliko predvsem zaradi domačih turistov, saj se je lep del tistih, ki so želeli počitnice preživeti v tujini, zaradi epidemiološke slike odločil za domače destinacije in to večinoma podeželske.

Kaulak bi zopojdo »Zemlo«

V Slovenskoj vesi živijo Bautini, steri so v vesi najprvin meli tašo kosau, ka so go konji vlekli pa ranč tak mašin za kromče brat. Gazda Feri iz trej

mrau, te je že moj oča tō sam živo zato, ka njema pa žena mrla. Tak sta se te spoznala pa oženila, za dveji leta sem se pa dja naraudo.«

Zženo med iskanjom stari kejpov

talov ma brate pa sestre, edni so samo po maternom tali prišli, drugi po očinom tali, oni so sami tisti, steri pravo očo pa mater majo. Kaulak so zopodli cejlo zemlau, depa nej z motorom, liki pejški, vejn zato zdaj malo plantajo.

- Feri, kak se vi zavete, ka je vašo redno ime?

- Na starom kejpi vidim, ka ste vi dostakrat s konjami dolavzeti, zaka?

»Zato ka sem dja do slejdnjoga emo konje, dja sem v cejlo življenji foringaš bijo, samo proto konca že nej, gda sem v službo odo v Varaš. Mi smo vsigdar dosta grūnta meli pa vsigdar smo dosta delali. Gnauk smo

Zdavanjski kejp so dali narediti v Varaši pri fotografiji Tanai

»Mi se tak zovemo, ka Bouti, dja sem Bouti Ferenc, vejn zavolo toga nas po iži tō tak zovejo, ka Bautini. V tau rama je moj oča živo z ženauv, tam spodkar pa mati s svojim možaum. Očina prva žena je z Gorenjoga Senika bila, tak se je zvala, ka Žido, iz njenoga hižnoga zakona se je edna hči naraudila. Pri materi sta dva deteta bila, eden pojep pa edna dekla. Gda je njeni mauž

šest plūgov zemle mogli odati, zato ka mojo pausestro Eignerco, ka je v Pešti živela, smo go morali vōplačati.«

- Tistoga reda tisti, steri je doma na grūnti delo, je dobro živo?

»Leko bi spoj tak kak mi, ka smo dosta grūnta meli, samo te je pa tau bilau, ka dosta porc, davkov je trbelo plačuvati državi, davek za zemlau, davek za tistim, ka si prislūžo, za gauštjo, za njive, za

razvoj vesi, vse že ranč ne vejm, depa tau gvūšno, ka tak pet, šest fele. Te smo še meli dva hlapca, enga mati, enga pa oča, zato ka tau sta posaba dvej gazdije bile. Iz Števanovec je mati sé pripelala sina pa oči tak prajla: »Če vas je Baug dau, vzemite ga, ka ma ne morem nejgvant pa nej djesti kūpiti, od glada de mogo mirati«. Te pojep je dugo pri nas bijo, cejlak do slejdnjoga, te smo ga mogli taposlati, zato ka če bi se nej rejšli od njega, te bi nas kak kulake vōodpelali.«

- Tau gledam na tom starom kejpi, ka vsigdar lejpi gvant mate.

»Mi smo dosta delali, zato ka je nam trbelo, smo si leko vauščili. Nejsmo samo doma na grūnti delali, žena je v židano fabriko odla, dja pa kak foringaš sem tō dobro slūžo. Mi smo bili v vesi tisti, steri smo prvin meli kosau, stero konji vlečejo, pa mašin, s sterim kromče leko vōbere. Ranč tak smo gvant tō tašoga meli, kak se je šikalo.«

- Prvi kejp, ka smo ga poiskali, je vaš zdavanjski kejp.

»Te tjejp je Tanai redo v Varaši, stariške so nej na kejpi, zato ka samo svadbice, družbenge pa tej, steri so se k svadbi držali, smo se šli doladjamat. Tri dni je gostūvanje držalo, dva šiška (svinje) smo zabadali pa edno tele. Slejden večer sva mūva z ženov že tak trūd-niva bila, ka nota na okno sva se potegnila, kak smo malo ižo meli, nej ka bi nas vpamet vzeli tisti, steri so še tam popejvali. Od tej, strei so še tam larmali, se je naredo eden tjejp, če ga najdem, ti ga pokažam.«

- Sto je na taum starom kmičnom kejpi?

»Tau so stariške od žene, žena pa njena starejša sestra. Je taši tjejp tū, gde so že vekše, gda so je dolavzeli.«

- Sto je s kravov pa s teletom dolavzet?

»Tau sem dja, gda sem mladi bijo, zato ka mi smo devet pa deset mar vsigdar meli pa

dja sem maro spoj rad emo. Dostakrat so mi skonze tekle, gda smo je doladali. Krave so tak milo gledale name, kak če

lejtji 56, da je senje bilau tam, tistoga reda sem šest gezero forintov dau zanje.«

- Ka je pa tam bilau, gda je tak dosta lūstva na dvauri?

»Tau je te bilau, da so na našom gostūvanji djibanco nosili.«

- Ka je tau?

»Zvač je črno kokauš emo pod pazdji pa vrdjanitja (vrtanke) so prejk streje lūčali, na drugom kraji so je pa mlajši vkūplovili, tau je prvin taša šega bila.«

- Šegau mate na prejzeti te stare kejpe?

»Dostakrat, gda tak čas mam, je gledam pa tašoga reda dosta

Pri Bautini so vsigdar meli od osem do deset glav mare

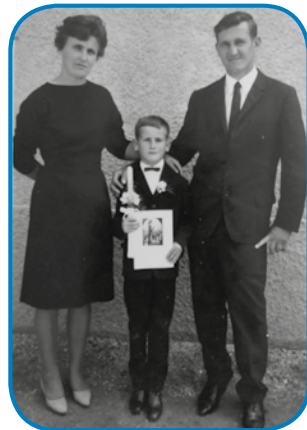
bi vejdle, ka nanje čaka. Tau tō istina, če maro maš, te nejmaš nej petka pa nej svetka, zato zdaj niške se neške s tejm

vse mi na misli pride. Dja ne povejm, dja sem svojo spijo, depa delo sem tō redno tak, kak trbej. Gda je kakšna veselica bila, te sem do dvej tam bijo, depa v tretjoj vōri sem že prego pa sem išo v foringo. Dostakrat je tak bilau, gda sem že na kaulaj sejdo, pa sem zaspo, te so mi najbola ciganji v vūje vlekli. Gda sem se prebūdo, dostakrat sem nej vedo, gde sem, en čas sem gledo kaulakvrat dočas sem vedo, gde sem. Dja sem telko odo pejški, ka bi cejli svejt, cejlo Zemlau gnauk kaulak zopodo. Nej samo kak foringaš, ka sem dosta na pataj bijo, liki zato ka sem na leto dvakrat dvajsti plūgov zauro. Vejš, kelko moraš odti gora pa dola, dočas s tisti dvajsti centimeterskim plūgom tiste velke, šurke njive gorazobračeš. Depa nej baja, dobro je bilau, lejpo je bilau, samo tau baja, ka smo stari gratali.«

(Kejp na 1. strani: S svojimi konji pa kučūjom je na biu na vsakšom borovom gostūvanji.)

Karči Holec

Kejpi: K. Holec in osebnii arhiv držine Bouti

Kak stariša s starejšim sinaum, gda je prvo spauved emo

spravlati.«

- Za foringaša biti je tō nej bilau leko delo.

»Nej, dja sem vsigdar na puti bijo, če je vraučē bilau ali mrzlo, bilau, ka je tak mrzlo bilau, ka sem z Gorenjoga Senika, nej ka bi zmrzno, pejški pri kaulaj išo do dauma. Depa gda je buča bila v Sakalovci ali v Mariaūjfaluna, ta smo se mi kak družina tō s kučūjom pelali, pa ranč tak na borovo gostūvanji sem tō vsigdar s konjami bijo. Dja sem taše kumate emo, ka so se vse svejtili, v Pešti sem je tūjpo, po

Augusta lani po rosagi - 2.

Avstrijski cesar se je s konjami slovenski pogučavo

Moj pameten padaš je prvi večer nika čednoga blüzi Budimpešte nej vöülüčo. Isko sem dale, dale, tak daleč, ka

Pelanje je bole méрно gratalo, gda smo zapüstili avtocesto. Pomalek smo za sebov njali Eger, paut se je začnila

stoletja so lipicance dvakrat na Vogrsko vörejšili, tau pa v varaš Mezöhegyes (v županiji Békés). Sledik so je oprvim v vesnico Alsószombatfalva (gnes Romanarska) spakivali, pred prvov svetovnov bojnov pa v Bábolno.

Tau, ka so v Szilvásváradu eške gnes lipicanski konji, včasik na pamet vzememo, gda se pripelamo v vesnico: nej davnik so končali graubo veuki konjениški stadion za više šest gezero lüdi. S starišami smo včasik gorprišli, ka je augustuš, vej smo pa komaj parkplac najšli. Za en malo smo že meli v rokaj napo (zemljevid) ino se odlaučili, ka oprvim štale od té čüdivitni konjov gorpoiškem.

Vesnica je nej veuka, v njej kauli 1600 lüdi živé, zatok smo se napautili pejški. Za deset minut smo bili pri konjaj, de je pa portir pravo, ka smo nej dobro prišli: ranč je cajt oböda. Nika drügo nam je nej gorostalo, napautili smo se dale po vesi. Prišli smo do vinski zamenic, štere so bile nut v bregj zozidane. Po tistom smo v sausednoj ulici nutstaupili na cintor, gde so bili ejkstra pokopani katoličanjci pa kalavini. Té slejndji majo v vesnici edno lejpo, krauglo cerkev, štero pa smo si samo audaleč poglednili.

Cajt oböda je dojpreteko, zatok smo leko nutstaupili v štale ino oprvim naštanderali konjske kočüje. Na etoj razstavi majo več ducatov té indašnji kaul, med njimi pa so na stenaj trnok lejpe fotografije o lipicanski konjaj. S tabel smo leko dojprešteli, ka so se inda s kočüji pelali na izlete. Depa samo te, gda so poštiže že baukše gratale, vej je pa bilau za dva konja spoj žmetno 6-8 lüdi vlečti.

Končno smo leko k lipincam staupili. Čüdivali smo se, ar smo na pamet vzeli, ka nega dosta té lejpi bejli

stvarin v etoj vesnici. Trgé smo leko na svoji šest rokaj vküpprešteli vse konje. Zdaj smo tö vidli, ka so žrebički eške kmično barnasti ali celau črni, pa samo v vözraščeni lejtaj svojo erično bejlo farbo zadobijo.

Za nas je tö klonckala vöra oböda. Malo smo blaudili po

vretin. Gda vö z zemlé pride, z vodé vövdari kalcijov karbonat, štéri pod slapom napravi čüdivitne stube. Voda tecé 17 mejterov, tau pa po 18 terasaj. Pravijo, ka je slap svojo ime po bejlom šlajeri vodinoga šprickanja daubo. Dosta časa eške ostane tačas, ka se človek s cugom leko

napauti nazaj v vesnico, zatok se ga splača vöponücati ino pogledniti učni park. V tom leko dosta zanimivoga zvejmo o stari meštrijaj v etoj dolini.

Na bazari smo si küpili fajni sladoled ino za slobaud malo pokukivali nut v stadion - vidli smo samo 16-18 gezdecov. Med potjauv prauti domi sem eške malo klačo svoj telefon, štéri

»Šlajerov slap« - od centra vesnice ga leko dosegnemo pejški, z ednov kračišov turov ranč tak

vesi tačas, ka smo najšli edno restavracijo. Nika posebnoga smo si nej prištölali, donk so tak pomalek küjali pa pekli, ka smo mogli dvej vöri tam sejti. Te pa je prišo Boži blagoslov: gda smo stapali nazaj prauti centri, se je graubo vlejalo. Držence smo meli v avtoni, oča je mogo odleteti po mašin pa se nazaj po naja pripelati - z materdjov sva stala pod malov strejov nikšoga rama.

V Szilvásváradu je eške mali cug tö spoj eričen. Do njega se leko pride prejk ednoga dugoga pa glasnoga bazara, gde vsefelé odavajo - zvekšoga gesti pa takšo, ka je nej za nüc. Mali vlak pela vsikšo vöro v dolino Szalajka, paut trpi 16 minut. Znautra je vse leseno, stolice tö, za bole ladne cajte majo tam peči.

Najlepše v dolini je »slap tančica« (Fátyol-vizesés), štéri dobi vodau s kauliški kraški

mi je tanačivo, aj stanemo za en kratek cajt v varaši *Bélapátfalva*. Rejsan smo se odpelali vö na bregj, ka bi si poglednili edino romansko cistercijansko klaušttersko cerkev, štéra je na Vogrskom cejla gorostala. Zidina je erična po cejlom svejti, posvečena je Blajženoj Devici Mariji. Kauli nje se zdigavajo visike plamine Bükk, klauštter so na tom mesti stvaurili že v 13. stoletji.

Pomalek smo se spistili nazaj v dolino. Gda smo se stavili v Egeri, je bilau nébo že čemerasto. Te smo eške vüпали ino nej znali, ka nas po pauti domau na avtocesti takši dež zaodi, ka mo v kmici komaj vö prejk avtona okna vidli ... (Kejv na 1. strani: Zahodna, glavna stran klauštterske cerkve nej daleč od varaša *Bélapátfalva*.) (se nadaljuje)

-dm-

Lipicanci samo v vözraščeni lejtaj zadobijo bejlo farbo - v Szilvásváradu tö

sem pomalek že kauli Egera odo. Te mi je v bregaj Bükk v okau spadnilo edno poznano ime: *Szilvásvárad*. Nika sem že čüu od té vesnice, te pa mi je blisnilo, ka tam konje majo. Pa nej vsakdanešnje konje, liki vrnau takše z Lipice, s slovenskoga Krasa. Telefon mi je pokazo, ka leko v dvej vöraj tapridemo, vej so pa tri frtale poti avtoceste. S starišami smo se zgučali, ka démo, če rejsan je čeden tivariš za drügi den dežine oblake kazo.

Od domi nam je bilau najležej, ka smo se prejk cejle Budimpešte pelali, po šurkoj Hungária poštiji. Ozajek za največšim mestnim parkom, Városligetom smo se obrnauili na pravo, paut je bila spoj puna z autonami. Pomalek smo prišli na avtocesto M3, štéra prauti Miskolci pa Debreceni vodi.

Prva kak liki bi se pripelali do Gödöllöna, smo na pamet vzeli, ka so ništerne štrejke dozaprejte ino veuke table sé pa tá pošilajo šofere. Brž smo nej znali, ka tau more biti, te smo pa zaglednili edno veuko žuto tablo: HUNGARORING. Gor smo prišli, ka smo djenau zavadili cajt, gda v Mogyoródi držijo trening pred veukim avtomobilskim tekmovanjom Formula-1.

zdigavati. Prišli smo v plamine Bükk, poštija je tö vse bole kriva grtúvala. Pelala je po lesej, med visikimi zelenečimi drejvami. Parkrat smo zavvinili ino končno zaglednili tablo Szilvásvárad.

Vesnica je dobila ime po zemelski gradaj, štere so tam zozidali nekdešnji Slavi. Naša dalečnja žlata so kauli svoji vesnic šance zdigavali, štere so kisnej Vaugri tö ponücali - na nji so zozidali na priliko grada Gerennavár ino Éleskövár. V kisnejši stoletjaj so v vesi oprli prve manufakture: za črepnjé, cügle pa glažojno réditi, de so pa s pepela žajfe tö pripravljali. Té žir od pepela vogrski ovak »szalakáli« ali »szalajka« tö zovéjo, s toga je dobila ime lejpa dolina Szalajka-völgy. Od tistec je mali cug inda svejta pelo vapneni kamen v bližanjo fabriko.

Lipicanske konje so med té bregé pripelali leta 1952. Pripovejst té lejpi bejli stvarin se je začnila leta 1580, gda je avstrijski nadvojvoda *Karel II.* stvauro edno kobilarno (méntelep) nej daleč od Trsta, v gnešnoj slovenskoj vesnici Lipica. Križali so španjolske konje s kraškimi, s toga je do gnes gratalo osem genetski linij. Med napoleonskimi bojnamo na začetki 19.

Zgodbe vogerszkoga králesztva - 49.

MÉRNI STOPAJI PRAUTI KONCI EDNOGA SISTEMA

Kak dostakrat v 20. stoletji je do politični sprememb na Madžarskom v lejtaj 1989-90 ranč tak zavolo več vinešnji pa znautrašnji zrokov prišlo. Svejt je ovaški grato, v sovjetško-merkanarskom rivalstvu

valas dala z raketami, štere bi v 6 minutaj do Moskve prišle. Eške več, planerali so »bojno med zvezdami«, v šteroj bi sovjetske rakete več nej moge škauditi Meriki. Na Rusoškom so čutili, ka vse

sovjetske sodačije s té držav. Tistoga ipa je bila že veuka kriza v madžarskom gospodarstvu, de so go pa zakrili veuki krediti (kölcsonök). Lüstvo je brodilo, ka leko z malimi privatnimi firmami dosegne svoje senje. Sistem je biu relativno liberalen: leko se je potüvalo, kultura ino võra sta bili skoro slobaudnivi - v sausedni socialistični rosagaj pa je dosta üše bilau. Pozitivno mišljenje lidi je samo v drügoj polovici 1980-i lejt slabše gratalo, donk pa je nej prišlo do veuki štrajkov ali demonstracij, kak na priliko na Polskom, Romanarskom ali v Jugoslaviji.

Vönavčeni lidgé so se začnili organizérati že na konci 1970-i lejt, tau pa v dvej taboraj: »urbani« so se spravlali s pitanji človeči pravíc, »narodni« pa bole z Madžari zvün grajnc. Politična policija je mejla djenau informacije o vsej opozicijski aktivistaj, de je pa do masovni aretacij donk nikdar nej prišlo.

Prvo legalno stranko, Madžarski demokratski forum (MDF) so člani »narodne« skupine stvaurili septembra 1987 v Lakiteleki, na grünti pesnika *Sándora Lezsáka*. Drügo organizacijo z imenom Zveza mladi demokratov (FIDESZ) so napravili mladi, šteri so nej bili zadovolni s komunističnim KISZ-om. Na opozicijskom spominanji 15. marciüša 1988 je v Budimpešti vküpprišlo že 10-15 gezero lüdi, MDF je pomalek zadaubo 10 gezero članov.

Znautra delavske partije (MSZMP) so se ideološko ino med seuv tö svajüvali. Vodstvo se je dosta korilo s svojov kritičnov inteligencov, lavino pa je več nej moglo staviti. Majüša 1988 so v Politbironi (PB) partije skoro vsikšoga vöminili, glavni sekretar pa je donk *Károly Grósz*, neprijatelj demokratizacije grato. Stari ino trüdni *János*

Kádár je austo na funkciji predsednika partije - brezi prave mauči. Nauvo vodstvo je nutprividlo, ka trbej dopistiti privatizacijo ednoga tala državnoga imanja ino ništerni firm, tak se je začnili paut v tržno gospodarstvo. Juniuša 1988 so v Budimpešti držali demonstracijo za 30. oblejtnico usmrtiltve *Imrena Nagya*, štero je policija graubo razbila. Prauti rüšenji erdeljski vesnic pa je kisnej protestéralo več deset gezero

Od sprtolejtja je vse bole naglo gratalo, partijski rosag se je rüšo. Apriliša so vrazmo spistili KISZ, majüša je betežen *János Kádár* dojpravo s vsej svoji funkcij, juniuša pa so vözglasili, ka se več nej trbej rusoški včiti na šaulaj. 16. juniuša, na znauvičnom pokapanji *Imrena Nagya*, je svoj eričen guč držo *Viktor Orbán*, v šterom je terdjo, aj rosag zapistijo sovjetski sodacke. Tau je bilau ranč tak simbolično kak tau, ka je za

Več deset gezero lüdi se je zbralo na Kossuthovom trgi 23. oktobra 1989, gda je djenau podnék na balkoni Parlamenta *Mátyás Szűrös* vözglaso »Republiko Madžarsko«

je gvinila Merika. V planskom gospodarstvu je nej tak dobro šlau kak v kapitalizmu, v socialistični rosagaj so se začnile reforme.

Zdrüžene države (USA) so se v sovjetsko vlast v Vzhodnoj Evropi dugo cajta nej vmešavale, tau pa je pod predsednikom *Jimmynom Carterom* (1977-1980) ovak gratalo. Merkanarge so iskali sodelovanje z liberalnov opozicijov v tej rosagaj, kama se je z Münchena čüu propagandni radio Slobaudna Evropa. V Vatikani je na Svetoj stolici sejdo nekdešnji polski nadpüšpek *Karol Wojtyła* (kisnejši sveti Janoš Pavel II.), šteri je ranč tak pomago katoličanijskim cerkvam v socialistični rosagaj z rečami: »Ne bojte se!«

Merkanarski predsednik *Ronald Reagan* (1981-1988) je biu sploj prauti komunizmi, šteroga je sto »ličiti na smetke, kama je valon« ino začniti »križarsko bojno za slobaudnost«. Sovjeti so že leta 1979 postavili v svoji satelitni rosagaj takše nuklearne rakete, štere bi dosegnile važne varaše z ov kraj železne fjanke - de je pa Merika

tau prauti gospodarskoma bankroti (csód) Sovjetske zveze pela. Marciüša 1985 je prvi človek Kremlja grato mladi *Mihail Gorbačov*, šteri se je trüdo za menjšanje konfliktov med oböma velesilama. Po diplomatskoj pauti je na znanje dau Merkanarom, ka če dojstavijo program za »bojno med zvezdami«, un tö dá 30 procentov svoji raket dojzmontérati. Tak je praktično pripozno, ka sovjetsko gospodarstvo ne zdrži več té nagli tempo.

Gorbačov je vpelo dosta znautrašnji reform: najbolje poznaniava sta »perestrojka« (dinamizacija gospodarstva) ino »glasnost« (dopüščenje oprejte kritike). Začnila se je demokratizacija, na volitvaj marciüša 1989 je v pozicijo prišlo dosta opozicijski lüdi. Gorbačov je dugo rejsan võro, ka leko Sovjetska zveza »sapo vzeme« ino od znautra pa zvüna red napravi. Brodo je, ka se leko s takšimi reformami v vzhodnoevropski rosagaj ranč tak rejšijo problemi ino ž njimi socializem pá popularen grata. Pripravleni je biu, ka nazajpozové en tau

Skupina »Inconnu« je leta 1989 postavila 301 leseni spomenikov (kopjafa) v »Parceli 301«, gde so pokopani mantrniki revolucije v 1956

lüdi, tau je bila prva dopüščenja veuka demonstracija opozicije po leti 1956. Minister *Imre Pozsgay* je vözglaso, ka začne MSZMP dialog z opozicijskimi organizacijami, sledik pa eške več: ka je prej v leti 1956 nej »prautirevolucija«, liki »ljudska vstaja« (népfelkelés) vövdarila.

Tistoga ipa je več niške nej sto enopartijski sistem. Narajalo se je dosta strank, med njimi Zveza slobaudni demokratov (SZDSZ), depa na nauvo so stvaurili ništerne indašnje stranke tö (FKGP, KDNP). Opozicijske organizacije so februara 1989 tanačivale partiji ino vladi, aj se začneta pogučavati o vpelanji demokracije, te pa je osem najvejši od nji stvaurilo Opozicijsko okroglo mizo (Ellenzéki Kerekasztal). 15. marciüša je bilau na peštarskoj demonstraciji že najmenje stau gezero lüdi, gor so šteli svoji »12 punktov«.

tri kedne mrau *Kádár*. Augustüša so oprli avstrijsko-madžarsko grajnc, prejk štere je na Zahod vöodišlo sploj dosta vzhodnonemški turistov. Pomalek se je končala duga socialistična era.

18. septembra se je MSZMP pogljajala z opozicijov: Madžarska nede več »ljudska republika«, liki »republika« s političnov demokracijov. Vpelati se more večstrankarski sistem, najvišiji organ rosaga more pá gratati Parlament. Republika dobi predsednika, šteri pa nede preveč mauči emo.

Ta sprememba ustave (alkotmány módosítás) je začnila velati 23. oktaubra 1989. Na Kossuthovom trgi je vrnau tisti den tedešnji predsednik Parlamenta *Mátyás Szűrös* vözglaso »tretjo madžarsko republiko«.

-dm-
vir fotografij: Fortepan/
Ágnes Vészi

PETEK, 14.08.2020, I. spored TVS

6.25 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Vikend paket, 11.20 Zdravje Slovencev: Možganska kap, dokumentarna oddaja, 12.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Marijine skrivnosti, italijanska dokumentarna serija, 14.35 Free spirits - Samosvoji: Simon, dokumentarna oddaja, 14.45 TV-izložba, 15.00 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.30 Otroški program: Op! 16.25 Osvežilna fronta: Stres, oddaja za mladostnike, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Circom Regional: Požar, 2. del, koprodukcijška dokumentarna oddaja, 17.55 Infodrom, poletje 2020: Šport, informativna oddaja za otroke in mlade, 18.15 Puja Pepa: Podstrešje babi in dedija puja, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Koncert Ansambla Banovšek, 21.05 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.45 Kinoteka: Zvezde velikega platna: Laurence Olivier, britanska dokumentarna serija, 23.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 0.55 Napovedujemo

PETEK, 14.08.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.55 Napovedujemo, 11.15 Dobro jutro, poletni izbor, 13.10 Slovenski magazin, 13.35 Prislunhimo tišini: Slabo slišim, kaj zdaj?, 14.20 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.45 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.30 Zmage so doma - Paraolimpijske igre 2016: povzetek dneva, 4. dan, 16.00 Zmage so doma - Paraolimpijske igre 2016: povzetek dneva, 5. dan, 16.30 Zmage so doma - Paraolimpijske igre 2016: povzetek dneva, 6. dan, 17.00 Zvezdana: Mi, odvisniki, 18.00 Pedro Opeka, človek dejanj, dokumentarni film, 2. del, 18.55 Videotrak, 20.00 Resnica o aferi Harry Quebert, ameriška nadaljevanka, 20.50 Mame: Ljubezen, slovenska nanizanka, 21.20 Pobalina, irski film, 22.45 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek: Severina, 23.50 Videotrak, 0.50 Info kanal

SOBOTA, 15.08.2020, I. spored TVS

6.25 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 9.15 Infodrom, poletje 2020: Šport, informativna oddaja za otroke in mlade, 9.30 Čist zares: Monociklizem, 10.00 Marijino vnebovzetje, prenos bogoslužja, 10.55 Kulturni vrhovi: Šmarski triptih, dokumentarna oddaja, 11.25 TV-izložba, 11.40 Tednik, 12.40 NaGlas!: Petar Đorčevski, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Marijine skrivnosti, italijanska dokumentarna serija, 14.55 Avstralija v barvah, avstralsko-britanska dokumentarna serija, 15.45 TV-izložba, 16.00 Naš vsakdanji kruhek: Irena, lahko noč, slovenska nanizanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Duhovni utrip: »Naj te spoznam, ko prideš«, 17.35 Alpe-Donava-Jadran, 18.00 Ozare, 18.10 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 18.40 Erika: Pogrešani piškotki, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Zimska vrtnica, koprodukcijski film, 22.00 Poročila, Šport, Vreme, 22.20 Deklina zgodba (III.), ameriška nadaljevanka, 23.10 Sedmi pečat: Divje zgodbe, argentinsko-španski film, 1.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.35 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.30 Napovedujemo

SOBOTA, 15.08.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.10 Videotrak, 7.05 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 Spomini: prof.dr. Zdenko Roter, 13.05 Mame, slovenska nanizanka, 14.00 Otroški pevski zbor RTV Slovenija - Slovenske ljudske pesmi in otroške igre, 14.45 Zmage so doma - Olimpijske igre 2016: zaključna slovesnost, 17.20 Bolnišnica New Amsterdam, ameriška nadaljevanka, 18.55 Videotrak, 20.00 Poletni koncert iz Schönbrunn 2016, Dunajski filharmoniki in Semyon Bychkov, 21.30 Sledi: Ivan Rožkar - kmet iz Sv. Jurja v Slovenskih goricah, dokumentarna oddaja, 22.00 Poletna noč, 25 let festivalskih uspešnic, 23.45 Videotrak, 0.40 Info kanal

NEDELJA, 16.08.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 10.10 Govoreči Tom in prijatelji, risanka, 10.20 Španski učitelj: Hokej na ledu, nizozemska otroška nanizanka, 10.45 Med valovi, 11.15 TV-izložba, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha: Božji možje, 12.05 Ljudje in zemlja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Fantje s Praprotna, jubilejni koncert ob 50-letnici, 15.00 TV-izložba, 15.15 Tri generacije, ameriški film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Jo-

ker, kviz, 18.15 Rimske počitnice s Catherine: Jedi starega Rima, oddaja o kuhanju, 18.40 Muk: Vaško praznovanje, risanka, 18.57 Dnevnik, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Telesni stražar, britanska nadaljevanka, 21.00 Intervju: Barbara Zobec, 21.55 Poročila, Šport, Vreme, 22.15 V upanju na čudež - iskanje zdravila proti Parkinsonovi bolezni, britanska dokumentarna serija, 23.10 Operne arije: Sopranistka Bernarda Bobro; G. Verdi: Traviata, 23.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 23.45 Dnevnik, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 0.35 Napovedujemo

NEDELJA, 16.08.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.20 Videotrak, 7.20 Duhovni utrip: »Naj te spoznam, ko prideš«, 7.35 Glasbena matineja, 9.00 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 9.30 New neighbours - Novi sosede: Na drugi strani, dokumentarna serija, 9.55 Mame, slovenska nanizanka, 10.45 Čez planke: S Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija v Južni Ameriki, 1. del: Lima, 11.35 Mogočni vlaki: Vietnam - Ekspresni vlak ponovne združitve, 12.45 Žogarija, 13.15 Ambienti, 13.45 Revolucionarne zabave naših mladosti, dokumentarni film, 14.40 Zmage so doma: Olimpijske igre 2016: vrhunci, 15.30 Odbojka na mivki: turnir svetovne serije, 16.45 Nogomet - državno prvenstvo: Domžale : Maribor, 2. kolo, 19.15 Videotrak, 20.00 Spopad za Luno: Projekt Mercury, francoska dokumentarna serija, 20.55 Zrebanje Lota, 21.00 Pero Lovšin - Ti lahko, dokumentarni film, 22.25 Zvezdana: Mi, odvisniki, 23.20 Videotrak, 0.20 Info kanal

PONEDELJEK, 17.08.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Vikend paket, 11.20 Zdravje Slovencev: Rak prostate, dokumentarna oddaja, 12.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Prvinska preizkušnja (II.): Tahiti, britanska dokumentarna serija, 14.3 Sprehodi: Jože Sušmelj, dokumentarni film, 15.00 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.10 Dober dan, Koroška, 15.50 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 City folk - Obrabi mest: Ljubljana, dokumentarna oddaja, 17.50 Na kratko: Opolnomočenje, 18.00 Malčki: Akrobacije, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 20.55 Pogovori z osamosvojitelji: Dimitrij Rupel, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Glasbeni večer, 23.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

PONEDELJEK, 17.08.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.55 Napovedujemo, 11.15 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 11.40 Poletno jutro, 13.20 Glasovi strahu: Vmes, koprodukcijska serija, 13.45 Obzorja duha: Božji možje, 14.40 Nogomet - državno prvenstvo: Domžale : Maribor, 2. kolo, 16.40 Kulturni vrhovi: Šmarski triptih, dokumentarna oddaja, 17.15 Ljudje in zemlja, 18.00 Prekmurje - kulturnozgodovinska skica, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Mogočni vlaki: Indija - železnica osamosvojitve, potopis, 20.50 Mame: Spremembe, slovenska nanizanka, 21.20 Dediščina Evrope: Skrivni Versailles Marije Antoanete, koprodukcijski dokumentarno-igrani film, 22.50 Filipini - spirala nasilja, francoska dokumentarna oddaja, 23.40 Videotrak, 0.40 Info kanal

TOREK, 18.08.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Vikend paket, 11.20 Zdravje Slovencev: Motnje erekcije, dokumentarna oddaja, 12.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Prvinska preizkušnja (II.): Japonska - sumo, britanska dokumentarna serija, 14.30 Duhovni utrip: »Naj te spoznam, ko prideš«, 14.50 TV-izložba, 15.05 Potepanja - Barangolások: Tisza-tó és Szigetköz/Jezero Tisa in pokrajina Szigetköz, 15.40 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Sledi: Štirje kovači - Kam le čas beži, dokumentarna oddaja, 17.55 Kalimero: Strojček za sladoled, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Avstralija v barvah: Premik v zvestobi, avstralsko-britanska dokumentarna serija, 20.50 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Spomini: prof.dr. Zdenko Roter, 1.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.10 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 3.05 Napovedujemo

TOREK, 18.08.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, Tedenski izbor, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.55 Napovedujemo, 11.00 Poletno jutro, 12.45 Otroški in mladinski zbor RTV Slovenija, Ansambel Janeza Dovča in člani Simfoničnega orkestra RTV Slovenija, 14.35 Nogomet - evropska liga, četrtfinale, 16.20 Nogomet - evropska liga: vrhunci polfinalnih tekem, 16.55 Intervju: Barbara Zobec, 18.00 Murska republika 1919, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Po sledih baleta na Slovenskem, dokumentarna serija o baletu, 20.50 Mame: Zaroka, slovenska nanizanka, 21.20 Stalinova smrt, angleški film, 23.05 NaGlas!: Petar Đorčevski, 23.20 Videotra, 0.20 Info kanal

SREDA, 19.08.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Vikend paket, 11.25 Zdravje Slovencev: Aditivi v živilih, dokumentarna oddaja, 12.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Prvinska preizkušnja (II.): Nova Zelandija, britanska dokumentarna serija, 14.30 TV-izložba, 14.50 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.00 Pod drobnogledom - Nagytó alatt: Mátyás király/Kralj Matjaž, oddaja TV Lendava, 15.35 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Slovenska narečja: v Italiji, izobraževalno-dokumentarna serija, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Zofka Kveder: Njeno življenje, 18.05 Čarli in Lola: O, kako mi je darilo zate všeč!, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Gospod, indijski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Profil: Ana Kučan, 23.40 Slovenska narečja: v Italiji, izobraževalno-dokumentarna serija, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

SREDA, 19.08.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.55 Napovedujemo, 11.30 Rimske počitnice s Catherine: Jedi starega Rima, oddaja o kuhanju, 12.15 Poletno jutro, 14.00 Nogomet - evropska liga: polfinale, 15.45 Sledi: Štirje kovači - Kam le čas beži, dokumentarna oddaja, 16.30 Ambienti, 17.00 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek: Ivica Buljan, 18.00 Pogled v prihodnost, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Čarobni trenutki glasbe, Anne-Sophie Mutter in Herbert von Karajan, nemška glasbena dokumentarna oddaja, 20.55 Zrebanje Lota, 21.05 Mame (II.), slovenska nanizanka, 21.30 Tujca, britanska nadaljevanka, 22.20 Ljubljansko jutro, benečanski večer, dokumentarni film, 23.15 Videotrak, 0.15 Info kanal

ČETRTEK, 20.08.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 10.00 TV-izložba, 10.15 Vikend paket, 11.30 Zdravje Slovencev: Ženske spolne motnje, dokumentarna oddaja, 12.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Velike osebnosti 20. stoletja, britanska dokumentarna serija, 14.40 Slovenci v Italiji: Tomaž Grušovnik, etika do živali, 15.10 Moj gost/Moja gostja - Vendégem: Lórinč Magdus, portretna oddaja, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Moj pogled na znanost: Kdo se oglašča? dr. Tomi Trilar, dokumentarna oddaja, 17.50 Na kratko: Emocionalno delo, 18.00 Dinotačke: Kar je bilo moje, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Ustvarjalca vladarjev, dansko-ameriški dokumentarni film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kronika Hitlerjevega življenja - kako se rodi diktator, nemška dokumentarna serija, 23.50 Moj pogled na znanost: Kdo se oglašča? dr. Tomi Trilar, dokumentarna oddaja, 0.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

ČETRTEK, 20.08.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 10.00 Napovedujemo, 11.20 Poletno jutro, 13.20 Rimske počitnice s Catherine: Jedi starega Rima, oddaja o kuhanju, 13.45 Odbojka na mivki: državno prvenstvo, 15.35 Slovenska narečja: v Italiji, izobraževalno-dokumentarna serija, 16.20 Fantje s Praprotna, jubilejni koncert ob 50-letnici, 18.00 Hoja po vodi, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Z Montyjem Donom po japonskih vrtovih: Pmlad, britanska dokumentarna serija, 21.00 Mame (II.), slovenska nanizanka, 21.30 Poti svobode, poljska nadaljevanka, 22.30 Mednarodni koncert baletnih zvezd, 23.30 Slovenska jazz scena: Imago Sloveniae: Big band RTV Slovenija s solisti, posnetek koncerta s Kongresnega trga, 0.20 Videotrak, 1.25 Info kanal

Večgeneracijsko srečanje slovenski penzionistov v Monoštri

Drüštvo porabski slovenski penzionistov se pripravla na en največji svoj program v soorganizaciji ZSM, steroga želi meti v nedelo, 30. avgusta 2020. Na srečanje so pozvani predstavniki tisti družtev, samouprav, šaul, s sterimi smo več lejt bili povezani, smo eden drugomi bili na pomauč. Etak mo leko držali večgeneracijsko srečanje. Škoda, ka so med pozvanimi, steri se ne pokisijo pridti med nas pauleg koronavirusa. Porazmejmo! Vodstvo družtva je ranč zatok zapovedlo velki šator za 300 kvadratni metrov. Šatorske stene kaulekvrat vkraj zvlačimo, naj vsebola na friškom lufti baumo, pivski stoli do na raje sklajeni, pri steri de namesto 8 lidi samo 6 lüstva leko sejdlo. Vse pivske stole, stolice pred programom dola zbrüšemo z razkužilom (fertötlenító), za roké tü damo razkužilo, gda pridemo, pa pred obedom tü. Z enim vsakšoga trno lepau prosimo, aj sami tü nücajo razkužilo, stero de vödjano pred šator pa aj si nagausta perejo roke v Slovenskom daumi. Prosimo, na čistaučo svoji rauk, Slovenskoga dauma pa šatora tü vsi moramo

paziti, ka s tejm leko branimo svojo zdravdje. Pozvano lüstvo prosimo, aj se med 11.30 do 12.00 zbirajo v šatori. V tau časi si zvöjn protokola pa nastopajoče, vsakši sam züšče mesto pa če šké, se briga za piti pri šanki, družtvo pa vsejm razdeli mineralno vodau. Program se začne podné, v 12.-oj vöri. Med programom se nišo piti ne odava, ne kipüjva! Prosimo, tau našo prošnja aj vsakši pošötjva. V kulturnom programi mo svetili 10. jubilej dela folklorne skupine penzionistk vküper s Slovensko zvezov, stera go gora drži. Jubilantno skupino pozdravijo s svojimi pesmimi pa plesi domanje pa goričke kulturne skupine. Po programi, od 13.30 vöre, družtvo penzionistov vküper s Slovensko zvezov vse pozvane lidi pogosti z obedom pa z bonom za eno pijačo, za koj poskrbi restavracija Lipa. Nastopajoče skupine dobijo dva bona za piti, jubilantna folklorna skupina pa protokol do pa skaus naši gostje. Na veselici de pri nas oprvin igro DUO Dejan&Tadeja iz Prekmurja. Za tehnične informacije damo: domanji penzionisti bone prej

vzemejo od svoji vodji, gda pridejo, drügi pozvani pa od predstavnika svoje organizacije. Penzionisti našoga družtva od Senika do Varaša majo posaba zapovedan avtobus, steri de z Gorejnjoga Senika vkraj pelo v 10.45-oj vöri pa se v vsakšoj vesi vstavi pri avtobusnom postajališči, gde do ga čakali. Nazaj vsi majo reden avtobus večer v 6.-oj vöri. Za števanovski tau zaproseno mammo kombi pa predsednico s svojim avtonom, večer pa v 18.-oj vöri nazaj domau. Foringo pokrija našo družtvo. Za vse pozvane domanje penzioniste vala, ka na pozvanje, steroga dobijo pri cajti, se zglasiti morajo pri svoji vodji najkasnej do 21. avgusta. Če stoj döjn ne mora pridti, prosimo, aj tau včasik na znanje dá svoji vodji. Predstavnikom pozvani družtev, samouprav smo na znanje dali svojo želenje, vabila pa pošlemo po elektronski pošti, od steri ranč tak prosimo, aj nam potrdijo svojo udeležbo. Vüjpamo, ka se našo želenje leko spuni. Že se naprej radüvamo našoga srečanja!

Klara Fodor

RAZPIS ZA DODELITEV ŠTIPENDIJE ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM ZA PORABSKE ŠTUDENTE V ŠTUDIJSKEM LETU 2020/2021

Predmet javnega razpisa

Zveza Slovencev na Madžarskem na podlagi sklepa predsedstva objavlja razpis za dodelitev štipendije za porabske študente. S tem želi poskrbeti za to, da se slovenski narodnostni intelektualni potencial v Porabju ne izgubi in razprši, temveč utrdi in okrepi, kar je povezano z zmožnostjo pritegovanja in vključevanja manjšinske študentske populacije v delovanje slovenskih manjšinskih organizacij na Madžarskem.

Na razpis se lahko prijavi slovensko govoreči madžarski državljani iz Porabja, ki študirajo na univerzah v Sloveniji oziroma študirajo slovenski jezik na madžarskih univerzah in se aktivno vključujejo v življenje slovenske narodnostne skupnosti na Madžarskem.

Višina štipendije

Višina štipendije za študijsko leto 2020/2021 znaša skupno 360.000 Ft, 30.000 Ft mesečno.

Pogoji javnega razpisa

Kandidat mora biti vpisan na eno od fakultet v Sloveniji ali na smer slovenski jezik na Madžarskem. Štipendijo lahko pridobi vsak študent le za eno šolsko leto v času svojega študija.

Dokumentacija

Vlagatelj mora predložiti:

- življenjepis,
- motivacijsko pismo
- v celoti izpolnjeno in podpisano prijavnico
- potrdilo o vpisu na fakulteto in kopijo indeksa
- opis aktivnega sodelovanja v slovenskih organizacijah, društvih, klubih, kroških ipd., iz katerega mora biti razviden časovni in vsebinski obseg delovanja.

Izbirni postopek

O vlogah kandidatov bo odločilo predsedstvo Zveze Slovencev na Madžarskem.

Štipendijo lahko pridobita istočasno 2 kandidata za eno leto (12 mesecev).

Rok in način prijave

Rok prijave je 24. avgust 2020. Prijave oddajte osebno ali pošljite po pošti na sedež Zveze: Zveza Slovencev na Madžarskem, 9970 Monošter, Gárdonyi ulica 1.

Informacije

Vse ostale potrebne informacije najdete na spletni strani: www.zveza.hu

SLOVENC.I.HU

KÜHARJEVA SPOMINSKA HIŠA
NA GORNJEM SENIKU
(cerkvenozgodovinska in etnološka razstava)
Odrta ob torkih in četrkih
od 14. do 18. ure,
ob sobotah od 10. do 14. ure.
Kontaktna oseba: Ibolya Neubauer
Tel.: +36-30-6088-695
E-mail: kuharemlekhaz@jupinet.hu
Vodstvo v slovenščini!
Vstop brezplačen!
Naslov: H-9985, Gornji Senik, Cerkevna pot 11.

ZVEZA.HU
ZVEZA SLOVENCEV NA MADŽARSKEM
MAGYARORSZÁGI SZLOVÉNEK SZÖVETSÉGE

Porabje	Glavna in odgovorna urednica Marijana Sukić	Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.
	Naslov založnika in uredništva: H-9970 Monošter, Gárdonyi G. ul. 1.; tel.: 94/380-767; e-mail: porabje@gmail.com ISSN 1218-7062	Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD.
TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM	Izhaja vsak četrtek Založnik: Zveza Slovencev na Madžarskem Za založnika: Andrea Kovács	Tisk: TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O. Lendavska 1; 9000 Murska Sobota; Slovenija
		Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB